

Jan Willems (1980) studeerde hoofdvak orgel en kerkmuziek aan het Brabants Conservatorium bij Bram Beekman, welke vakopleiding hij in het voorjaar van 2008 succesvol afsloot. Daarnaast volgde hij bijvakken voor improvisatie bij Henco de Berg (vrije improvisatie) en Geert Bierling (liturgisch orgelspel en basso continuo). Ook volgde hij enkele koordirectie cursussen bij de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging en ontwikkelde dat verder aan het Brabants Conservatorium bij Ramon van den Boom en Martien van Woerkum. Aan de Folkwanguniversität in Essen (D) verdiepte hij zich in de authentieke uitvoeringspraktijk van het Gregoriaans bij Prof. Stephan Klöckner. In Raamsdonksveer is hij dirigent van de Schola Bavonensis: een groep mannen die zich toelegt op het uitvoeren van zowel Gregoriaanse gezangen als gezangen uit het Nederlandstalig getijdengebed.

Sinds 2007 is Jan Willems hoofdorganist van de orgels van de Basiliek Sint-Jan-de-Doper te Oosterhout. Hij geeft regelmatig concerten, vaak samen met de sopraan Ilse van Wuijckhuijse, met wie hij een duo vormt. Zijn spel is vastgelegd op een viertal cd's, die veelal in samenwerking met de Brabantse Orgelfederatie werden opgenomen.

Jan Willems is dirigent van het RK Jongerenkoor YRDV uit Raamsdonksveer en van het kamerkoor Capella Catharina in Oosterhout. Als kerkmusicus zit hij bovendien in de redactie van het Gregoriusblad, het tijdschrift van de Nederlandse Sint-Gregorius Vereniging. In het dagelijks leven is hij als docent aardrijkskunde verbonden aan het Stedelijk Gymnasium in Breda. In 2003 studeerde hij af aan de Universiteit Utrecht als Sociaal Geograaf (afstudeerspecialisaties Historische Geografie & Muziekgeografie).

Ilse van Wuijckhuijse (sopraan) volgde haar eerste zanglessen bij Jan Douwes aan het Conservatorium te Rotterdam. Daarna vervolgde zij haar zangopleiding bij Judith Bouwman in Schiedam. Toen ze na haar studie terug naar Brabant verhuisde, nam ze zangles bij Jerry Korsmit (Breda). Momenteel is Ilse zangleerling van Willy Peeters in Oosterhout en wordt zij daarnaast gecoacht door de sopraan Marjon Strijk. Zij zingt in diverse koren, waaronder het kamerkoor Capella Catharina (Oosterhout) en het koor van de Basiliek Sint-Jan (Oosterhout). Ook zingt ze als gastzangeres regelmatig mee in (kamer)koren in de regio. Zo werkte zij in december 2010 samen met Alex Vermeulen en André Telderman en zong zij met 12 solisten (o.a. Natalya Kraevsky en Inez Carsauw) de Petite Messe Solennelle van Rossini. Regelmatig treedt zij ook op als soliste (Weihnachts-oratorium, J.S. Bach, Missen van Mozart, Magnificat van Rutter etc.). Samen met haar echtgenoot Jan Willems geeft zij regelmatig concerten, waarbij zij zich speciaal toelegt op literatuur voor orgel en zangstem, en werkte zij mee aan een vijftal CD-opnamen, o.a. van de Brabantse Orgelfederatie. Naast zang studeerde Ilse lange tijd fluit en tevens volgde zij een aantal koordirectie cursussen bij de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging. Gedurende 6 jaar had Ilse een eigen kinderkoor in de Sint-Bavoparochie te Raamsdonk. Sinds januari 2008 zingt zij als cantor de Sint-Jansbasiliek in Oosterhout, in welke hoedanigheid zij de zaterdagavondvieringen muzikaal opluistert.

Eerstvolgende concerten:

zondag 19 augustus	20.15 uur:	Henk Verhoef
zondag 23 september	20.15 uur	Jan Verhoeven
zondag 7 oktober	20.15 uur	Paul Houdijk

De concerten worden financieel mogelijk gemaakt door:

Dhr. S. Aarns - Dhr. T. van den Aker - Dhr. en Mevr. A. Bertram - Blanca Beheer B.V. - Dhr. en Mevr. H. Boddendijk - Brabants Centrum - Mevr. Castricum - Gemeente Boxtel - Dhr. C. Doevendans - Nel en Tommy van Doorn - Dhr. en Mevr. E. van Gelder - Dhr. C. Hooy - Dhr. J. van Hezik - Mevr. L. Ietswaart - Marimba Bloemsierkunst - Protestantse Gemeente Boxtel - Snijders & Toemen, Advokaten - Verrijzenisparochie Boxtel - alle donateurs

Orgelconcert door Jan Willems m.m.v. Ilse van Wuijckhuijse, sopraan zondag 24 juni 2012. Aanvang 20.15 uur

Programma

1. Pièce d'orgue – BWV 572

J.S. Bach (1685-1750)

Deze compositie begint met speelse, snelle motieven, die uitmonden in het vijfstemmige Gravement, het zwaartepunt van het werk. In zijn lang uitgesponnen plenum, fraai van stemvoering en rijk aan gewaagde harmonische wendingen, schijnt het eindeloos door te gaan, totdat een schrille dissonant het evenwicht verstoort, waarna snellere figuren, ondersteund door een kernachtig pedaalritme, dit typische werk besluiten.

Met name de thematiek van het Gravement vertoont een opmerkelijke verwantschap met die van het vijfde couplet van de "Gloria" (Cromhorne sur la Taille) en die van de "Agnus Dei" (Plein Jeu) uit "Messe pour les Couvents" (kloostermis) van F.Couperin. Mogelijkerwijs heeft Bach bij de bestudering van de muziek van zijn Franse tijdgenoot zich laten inspireren tot dit prachtige "Plein Jeu". Ook de Franse titels van de drie onderdelen van het werk wijzen in die richting.

2. "Jesus bleibet meine Freude" BWV 147

J.S. Bach

Dit welbekende slotkoraal uit Cantate "Herz und Mund und Tat und Leben" behoeft geen verdere toelichting.

3. "Schmücke dich, o liebe Seele " BWV 654 a 2 Clav. e pedale

J.S. Bach

*Schmücke dich, o liebe Seele, lass die dunkle Sündenhöhle.
Komm ans helle Licht gegangen, fange herrlich an zu prangen.
Denn der Herr voll Heil und Gnaden will dich jetzt zu Gaste laden;
der den Himmel kan verwalten, will jetzt Herberg in dir halten.*

Deze koraalmelodie werd gezongen als voorbereiding op het heilig avondmaal. Het thema van de menselijke ziel, die zich moet sieren en optooien (schmücken), zodat God in hem kan komen wonen, inspireerde Bach tot een van zijn meest subjectieve en mystiek-gevoelige bewerkingen.

Niet alleen is de koraalmelodie, die uitkomend in de bovenstem ligt, uitermate delicaat geornamenteerd, maar ook zit het verfijnde lijnenspel van de drie tegenstemmen vol poëtische versieringskunst, subtiele melodische wendingen en weke harmonieën, die als het ware het diepst kwetsbare blootleggen van de menselijke ziel, die zich klaar maakt om God te ontvangen.

Wondermooi is het sierlijke beginmotief in de tegenstemmen, dat in parallelle sexten bijna strelend wordt geëxposeerd en het gehele stuk door voortdurend terugkeert als een kostbaar kleinood, dat niet genoeg "geschmückt" kan worden.

4. Offertoire en sol mineur (uit "Meditationes Religiosas")

**L.J. Lefébure-Wély
(1817-1869)**

Louis-James Lefébure-Wély was een van de lievelingsorganisten van de beroemde orgelbouwer Cavaillé-Coll. Hij was dan ook organist op het 'magnum opus' van deze bouwer in de Saint-Sulpice in Parijs. Toch wordt de muziek van deze Parijse componist in onze tijd vaak afgedaan als draaiorgelmuziek. In zijn tijd heeft de man echter veel Parijzenaren tot het orgel 'bekeerd'. Toegegeven: veel muziek van Lefebure-Wély is vooral voor de salon bedoeld. Echter, dit werk komt toch uit een bundel getiteld 'Meditationes Religiosas' en was toch echt bedoeld voor gebruik in de liturgie! Naast wat beschouwendere werkjes, treffen we in deze bundel deze feestelijke Offertoire aan. Het stuk is bedoeld om te spelen tijdens de collecte, een moment in de viering waarop in Frankrijk traditiegetrouw het orgel even mocht 'soleren'. Het stuk begint met een Grand-Choeur-registratie, afwisselend op het Positief en het Grand-Orgue. Het stuk wordt tweemaal onderbroken door een intiem lyrisch middendeel, waarbij u het fluitenkoor (met tremulant!) van het bovenwerk kunt beluisteren. Het stuk eindigt weer, zoals ook te doen gebruikelijk bij orkeststukken in die tijd, met een uitgebreide slotcadens.

5. "Ave Maria"

C. Franck (1822-1890)

Deze compositie van Cesar Franck dateert uit 1863. Weliswaar is dit nog niet Franck's rijpste periode, maar toch is het een opvallend mooi getroffen kort werkje. Gloedvolle harmonie gaat hier gepaard met een gedurfde contrapuntische imitatietechniek. Ook de bij Franck zo geliefde canon-techniek dient zich hier aan en wel in het tweede deel ('Sancta Maria'), waarin zangstem en orgel elkaar imiteren. Het geheel roept een plechtige, enigszins mystieke sfeer op.

6. Lamentation en ré-mineur (uit "Pièces dans différents styles" op.45)

A. Guilmant (1837-1911)

De Parijse organist en componist Alexandre Guilmant behoort tot een van de belangrijkste Parijse organisten uit het einde van de 19e eeuw. Gedurende vele jaren was hij organist van het grote Cavaillé-Collorgel in de Eglise Sainte Trinité in Parijs. Daarnaast had hij een grote carrière als concertorganist in Amerika en in Europa. Zijn invloed op orgelwereld was groot: hij leidde vele studenten op, verzorgde vele bladmuziekedities van oude barokmuziek (die nu zelfs nog vaak gebruikt worden) en liet een indrukwekkend oeuvre na voor orgel.

De Lamentation komt uit het 12e Livraison van de 'Pièces dans différents styles'. Guilmant schreef het werk ter nagedachtenis aan zijn goede vriend Henri Gos, die gedood was tijdens de Commune van 1871 in Parijs. Al direct zetten donkere, zware pedaalfiguren de toon. Na deze inleidende maten, begint het thema in d-mineur, voorgedragen door de grondstemmen van het orgel. Het karakter is duidelijk dat van een mars. Dan volgt er een trompetsolo, die op melancholieke wijze een lied van droefheid 'zingt'. We worden meegevoerd in een lang uitgesponnen melodie, die door opvallende syncopen in de linkerhand wordt begeleid. Met gebruikmaking van beide thema's wordt via een geleidelijke opbouw, zowel in dynamiek als in tempo, een climax opgebouwd: de klank zwelt aan en de dramatiek komt tot een hoogtepunt in heftige akkoorden met het volle werk van het orgel. Na een fortissimo hoogtepunt volgt met unisono octaven ('Ben marcato') de terugkeer naar de beginmaten. Dan komt er berusting en sereen wordt de hymne ingezet: 'Jerusalem, Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum' (Jeruzalem, Jeruzalem, keer terug tot de Heer uw God). Fluitstaccati symboliseren klokgeluiden en zetten onze gedachten stil bij het voor elk mens onherroepelijke afscheid.

7a) "Magna res est Amor"
b) Premier Choral

H. Andriessen
(1892-1981)

Hendrik Andriessen is bekend geworden als componist, organist en essayist. Hij bekleedde organistenposten in Haarlem en Utrecht en was directeur van de Conservatoria in Utrecht en Den Haag. Hij componeerde een groot aantal Missen, liederen, orkestwerken en instrumentale composities, waaronder een rijk orgeloeuvre. In zijn composities zocht hij aansluiting bij de Franse symfonische stijl en liet hij zich met name inspireren door de werken van César Franck. Het "Premier Choral" opent met een zangrijk, lyrisch koraalachtig thema, dat op boeiende wijze in vele varianten wordt uitgewerkt en zijn bekroning vindt in een grootse, hymnische slotapotheose.

8. *Salve Regina"

N. Rota (1911-1979)

Nino Rota was een Italiaanse componist, voornamelijk bekend van de filmmuziek voor de Godfather-trilogie en de films van Federico Fellini. Rota werd als wonderkind geboren in een muzikale familie. Zijn eerste oratorium, L'infanzia di San Giovanni Battista, componeerde hij al op zijn elfde en werd in het begin van de jaren twintig opgevoerd. Hij studeerde aan het conservatorium van Milaan (bij Ildebrando Pizzetti), aan de Accademia Nazionale di Santa Cecilia in Rome en tussen 1930 en 1932 aan het Curtis Institute in Philadelphia (VS). Hier volgde hij lessen in orkestratie bij Fritz Reiner en compositie bij Rosario Scalero.

Naast zijn carrière als filmmuziekschrijver werd hij in 1950 directeur van het conservatorium in Bari, waar hij de laatste dertig jaar van zijn leven werkte. Rota componeerde niet alleen filmmuziek, maar ook verschillende opera's, oratoria, balletmuziek en ook religieuze muziek, zoals dit Salve Regina voor mezzo-sopraan en orgel. Het ging op 22 maart 1958 in de Accademia Polifonica van Bari in première. Het lyrische stuk kent een rijke harmonische opbouw en staat wat karakter betreft dicht bij de laat-romantische muziek uit het 19e eeuwse Frankrijk dan bij wat velen onder filmmuziek verstaan: het doet zelfs een beetje aan de muziek van Hendrik Andriessen denken. De vele modulaties en de canonische imitaties tussen zangstem en orgel, geven het meditatieve stuk een extra spanning mee.

9. Introduktion und Passacaglia in d-moll

M. Reger (1873-1916)

Max Reger, zoon van een Beierse dorpsonderwijzer, werd opgeleid tot pianist en studeerde theorie en compositie bij Hugo Riemann, die hem inwijdde in de geheimen van Bach's kunst.

Hoewel Reger niet op de eerste plaats organist was voelde hij zich in zijn compositorische gaven reeds jong tot dit instrument aangetrokken, hetgeen uiteindelijk leidde tot een indrukwekkend aantal orgelcomposities. In deze orgelwerken greep hij vanaf het begin terug op de oude contrapuntische barokvormen als Fuga, Koraalbewerking en Passacaglia. Zijn grote voorbeeld hierbij was Johann Sebastian Bach: "..... Bach ist Anfang und Ende aller Musik, auf ihm ruht und fusst jeder wahre Fortschritt.....".

Het klankidoom van Reger is echter laat-romantisch en slaat reeds een brug naar de 20e eeuw. Al berust zijn muziek steeds op cadensaal verband, de tonaliteit is vaak vervaagd of vervormd door veelvuldige alteraties en chromatiek. Bovendien kent zijn muziek grote emotionaliteiten, die uiteenlopen van intieme, weke sentimenten tot enorme klankexplosies en zich geleidelijk opbouwende climaxen.

Na de overrompelende Introduktion begint Reger zijn Passacaglia zeer zacht in de diepste lagen van het orgel en werkt hij via allerlei interessante variaties, waarin een langzame toename van ritmische en harmonische spanning optreedt, naar een geweldige climax, waarbij aan het slot het thema in majeur het werk glansrijk bekroont.

